



# Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Arařtırmalar  
Year: 8 – Number: 27 p. 57-66, Spring 2024

## İnisiyatif Alma Becerisine Yönelik Türkiye’de Yapılan Tezlerin İncelenmesi\*

*Examination of Theses Made in Turkey on the Skill of Taking Initiative*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1431773>

Araştırma Makalesi /  
Research Article

Makale Geliř Tarihi /  
Article Arrival Date  
**05.02.2024**

Makale Kabul Tarihi /  
Article Accepted Date  
**26.03.2024**

Makale Yayım Tarihi /  
Article Publication Date  
**28.03.2024**

## Asya Studies

Dr. Hatice Gürses  
Öğretmen / MEB

[haticekeyik15@gmail.com](mailto:haticekeyik15@gmail.com)  
ORCID: 0000-0002-1167-3193

Mehmet Hanefi Okur  
Öğretmen / MEB

[okur\\_mehmet27@hotmail.com](mailto:okur_mehmet27@hotmail.com)  
ORCID: 0009-0009-3484-554X

Oğuz Tutar  
Öğretmen / MEB

[oguztutar38@gmail.com](mailto:oguztutar38@gmail.com)  
ORCID: 0009-0008-2388-3842

Abdullah Turan  
Öğretmen / MEB

[abdullahturan0747@gmail.com](mailto:abdullahturan0747@gmail.com)  
ORCID: 0009-0008-1938-9120

Zekeriya Özcan  
Öğretmen / MEB

[zekeriyaozcan@gmail.com](mailto:zekeriyaozcan@gmail.com)  
ORCID: 0009-0001-8136-9242

### Öz

Günümüzde, kuruluşların yalnızca iş tanımında belirtilen görevleri yerine getirmesi yeterli değildir. Organizasyon içindeki çalışanların beklenenden fazla iş davranışı yapmaları beklenmektedir. Bu durum, çalışanların kendi sorumluluklarını üstlenmelerini ve gerektiğinde harekete geçmelerini gerektirir. Başka bir deyişle, çalışanın inisiyatif alabilme yeteneği, bugün çalışanlardan beklenen davranışlar arasındadır. İnisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada “İnisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin içerikleri nelerdir? sorusunun cevabı aranmıştır. Bu amaçla çalışmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya Yükseköğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezine kayıtlı bulunan 10 adet tez dâhil edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen tezler “Tez inceleme Formu” kullanılarak tek tek incelenmiştir. Bu kapsamda tezlerin, yıllara, üniversitelere, seçilen örneklem türlerine, kullanılan yöntemlerine, veri toplama ve analiz şekillerine göre dağılımları incelenmiştir. Araştırma sonucunda inisiyatif alma becerisine yönelik tezlerin 2012 yılı öncesi yapılmadığı, en çok tezin 2019 yılında yapıldığı, tezlerin genelde okul müdürlerinin becerilerini incelemek amacıyla yapıldığı, araştırma yöntemi olarak en çok nicel araştırmalarda ilişkiisel tarama modeli seçildiği bu amaçla yapılan çeşitli istatistiksel yöntem seçildiği ama tüm çalışmalarda t-testi ve ANOVA istatistiklerinin kullanıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca çalışmada inisiyatif alma becerisinin geliştirilmesine dair hiçbir çalışma yapılmadığı görülmüş ve bu konuda uygulamalı çalışmalara yapılarak bu becerinin geliştirilmesine yönelik çalışılabileceği önerisi sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre tezlerin genelde okul müdürlerinin becerilerini incelemek amacıyla yapıldığı öğretmenlerin, öğrencilerin ve ebeveynlerin inisiyatif alma becerilerinin incelenmesine yönelik çalışmalara yapılması da çalışma sonucunda önerilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** İnisiyatif Alma, Yönetici, Beceri

### Abstract

*In today's world, it is not sufficient for organizations to only fulfill the tasks specified in the job description. It is expected that employees within the organization exhibit behaviors beyond what is expected of them. This situation requires employees to take on their responsibilities and take action when necessary. In other words, the ability of employees to take initiative is among the behaviors expected from employees today. In a study conducted to examine the theses conducted in Turkey regarding the ability to take initiative, the question of "What are the contents of the theses conducted in Turkey regarding the ability to take initiative?" was investigated. For this purpose, a scanning model was used in the study. Ten theses registered in the Higher Education Council Thesis Documentation Center were included in the research. The theses included in the study were examined one by one using the "Thesis Examination Form." In this context, the distribution of the theses according to years, universities, selected sample types, methods used, data collection and analysis methods was examined. As a result of the research, it was found that the theses related to the ability to take initiative were not conducted before 2012, most theses were conducted in 2019, the theses were generally conducted to examine the skills of school principals, the relational scanning model was mostly chosen as the research method, various statistical methods were selected for this purpose, but t-test and ANOVA statistics were used in all studies. Additionally, it was observed in the study that no studies were conducted on the development of the ability to take initiative, and it was suggested that practical studies could be conducted in this regard to develop this skill. According to the research results, it was also recommended that studies be conducted to examine the initiative-taking skills of teachers, students, and parents, as the theses were generally conducted to examine the skills of school principals.*

**Keywords:** Initiative-Taking, Manager, Skill

### Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Gürses, H., Okur, M. H., Tutar, O., Turan, A. & Özcan, Z. (2024). İnisiyatif Alma Becerisine Yönelik Türkiye’de Yapılan Tezlerin İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 8(27), 57-66.

\* “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

## GİRİŞ

İnisiyatif kelimesi Fransızcadan çevrilmiştir. Öncelik, üstünlük; karar verme yetkisi ve üç farklı anlamları karşılamak için gerekli kararları bilen kişinin kalitesi anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005). Bu anlamların sonuncusu büyük ölçüde kişisel inisiyatif kavramının içeriğine karşılık gelir.

18. yüzyılın sonlarında Latince “başlamak” anlamına gelen ve hâlâ bu dilde “inisiyatif” olarak kullanılan bu “initium” kelimesinden gelen ve türetilen “initiare”, “tür” anlamına gelmektedir. İngilizceden Fransızcaya geçen kelimenin İngilizcede dört farklı anlamı vardır. İngilizce kelimesinin ilk anlamı, “şeyleri bağımsız olarak değerlendirme ve harekete geçme yeteneği” olarak tanımlanır. İkinci anlam, “diğerlerinden önce hareket etme veya harekete geçme gücü veya fırsatı”dır. Üçüncü anlam: “bir davranış veya strateji ve bir meydan okumanın üstesinden gelmek veya bir durumu iyileştirmek için; bir şeye yeni bir yaklaşım”dır. Dördüncü anlam, yasama dışı vatandaşların İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı eyaletlerinde yasalar oluşturma hakkı olarak tanımlanmaktadır (Dictionaries, 2011, (Frese & Fay, 2001). İngilizce kavramın anlamları incelendiğinde, ilk üç anlamın kişisel inisiyatif kavramının üç boyutu ile ilişkili olduğunu görmek mümkündür. Bağımsız olarak değerlendirme ve hareket etme yeteneği, başkalarının önünde hareket etme gücü ya da fırsatı, proaktif doğa ve bir davranış ya da stratejiyle yakından ilişkilidir. Bir meydan okumanın üstesinden gelmek ya da engellerin üstesinden gelmek için ısrar etmek için bir durum geliştirmektir.

Positif psikolojide, bireyin başarılı ve ön planda olduğu gibi fedakârlık, sabır, hoşgörü, bilgelik ve özgünlük gibi özellikler de vurgulanır. Birey, başarılarının tanınmasını bekler (Gillham ve Seligman, 1999; Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Hayatta, bireyin kendisiyle ilgili değişiklik yapma isteğini uyandıran olaylar meydana gelebilir. Bu olaylar, bireyin içsel olarak utanç duyduğu veya hoşlanmadığı davranışları sergilemesine neden olabilir. Bazıları, benzersiz yaşamlarında, dış etkenlerin birçok şeyi değiştirdiğini belirtir. Bu tür olaylar, kişinin kendi kendini düzenlemesi için gereklidir ve genellikle başkalarını etkilemez. Belirli bir özellik veya davranışa sıkı sıkıya bağlı kalmak yeteneği korunabilir. Diğerleri, kendiliğinden değişim gerektiğine veya dünyanın değişmesi gerektiğine inanabilirler (Robitschek vd., 2009).

Bireysel İnisiyatif Girişimi (Robitschek, 1998), gelişme ve büyüme çabalarında aktif ve amaçlı bir katılımı ifade eden bir metakognitif yapı olarak tanımlanır (Martin, 2009). Bireysel gelişim girişimine sahip bir birey, bilişsel ve davranışsal unsurları içerir (Robitschek, 1999, Robitschek, 2003), geçmiş, şimdiki ve gelecekteki deneyimleri eleştirel bir şekilde değerlendirerek olası gelişim alanlarını belirleyebilir ve gelişimsel deneyimleri gözlemleyebilir. Bu bireyler aynı zamanda, bireysel gelişim için önemli kabul edilen deneyimleri keşfetme yetisine sahip olabilirler (Martin, 2009). Bireyler, nasıl değişeceklerini bilir ve değişimin bilişsel bileşenlerle ilişkili olduğuna inanır; bu nedenle, değişim sürecini kabul etmek ve ilk adımı atmak, davranışsal bileşenlerin bir örneğini oluşturabilir (Robitschek ve Keyes, 2009).

Bireysel inisiyatif girişimi, özellikle Batı kültürlerinin bağımsız düşünce ve davranışa değer vermesinden dolayı, genellikle bireysellik ile ilişkilendirilir. Ancak, bireysel inisiyatif girişimi, Amerika Birleşik Devletleri'nde hâkim olan Avrupa Amerikan kültüründen farklı olarak, toplumda güçlü aile bağları ve dayanışma içeren kolektivist kültürlerle ilgilidir. Örneğin, Meksikalı bir erkek, ailesine onur kazandırmak için kişisel gelişimi tercih edebilir. Hem bireyci hem de kolektivist kültürlerde, gelişim amaçlı ve kişisel olarak yönlendirilir; gelişim güdülenme kültürden kültüre değişebilir (Robitschek, 2003). Bireysel inisiyatif girişimi, başarı ve öz yeterlik kavramlarından ayrı olarak ele alınmalıdır (Robitschek, 2002). İlk olarak, bireysel gelişim kavramı, başarıyla özdeşleştirilmemelidir. Örneğin, stajyer danışmanların müşterileriyle güçlü bir bağ kurmak için kişisel gelişime ihtiyaçları olabilir, ancak etkili iletişim becerilerini öğrenmeleri gerektiği gibi, bu becerilerin öğrenilmesi sadece bireysel gelişim olarak değerlendirilmemelidir. İkinci olarak, bir kişi yüksek bir öz-aktivite düzeyine sahip olsa bile, bireysel gelişim için bilişsel süreçlerin yanı sıra inançlar, tutumlar ve değerler gibi unsurlar da önemlidir (Ryff ve Keyes, 1995). Bununla birlikte, bireysel inisiyatif girişimi, öz-etkinliğe sahip olmayan ve bu bilişleri gelişim alanlarında uygulayan davranışsal unsurları da içerir (Robitschek, 1998).

Bireysel inisiyatif girişimi kavramlarını içeren bireysel inisiyatif odaklı yaklaşım, aile işleyişi ile psikolojik sıkıntı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Robitschek ve Kashubeck (1999), bireysel inisiyatif yöneliminin psikolojik sıkıntıyı önleyebileceğini, azaltabileceğini ve hatta tamamen ortadan kaldırdığına belirtmiştir. Bir sıkıntı kaynağı, bireyin kendisi hakkındaki çelişkili inançlarını içeren kendi tutarsızlığıdır. Kendi kendine tutarsızlık, bireysel inisiyatif girişimi ile olumsuz ilişkilidir. Yüksek düzeyde bireysel gelişim girişimine sahip bireylerin düşük düzeyde öz-tutarsızlık, depresyon ve üzüntü yaşadığı ve yüksek düzeyde sakinlik hissettiği gözlenmiştir. Buna ek olarak, bireysel inisiyatif girişiminin sosyal kaygı ve neşe üzerinde doğrudan olumlu bir etkisi bulunmaktadır (Hardin vd., 2007).

Yüksek düzeyde bireysel inisiyatif girişimine sahip bir kişi, stresli yaşam deneyimlerinden öğrenmeyi ve sorunları çözmek için değişime yönelmeyi tercih edebilir. Düşük bir bireysel inisiyatif girişimine sahip bir kişi ise, algılanan öz farkındalık düzeyini artırmayı hedeflemeyebilir ve daha rahat hissettirecek temel duygusal seviyelere geri dönmeyi tercih edebilir (Martin, 2009). Bu nedenle, yüksek düzeyde bireysel gelişim inisiyatiline sahip bireyler, sıkıntılarının etkilerini hızlı bir şekilde tanımakla kalmaz, aynı zamanda bu sıkıntıları etkili ve amaçlı süreçlere katılarak azaltma olasılıkları daha yüksektir (Robitschek ve Cook, 1999).

Lise öğrencileri arasında daha yüksek bireysel gelişim girişimleri sergileyenler, kendilerini kabul edilmiş bireyler olarak görme eğilimindedir ve daha işlevsel yaşam hedefleri belirlerler. Ayrıca, diğer kişilerle daha iyi ilişkiler geliştirirler, çevrelerini daha iyi kontrol ederler (Robitschek ve Keyes, 2009). Bu bireyler genellikle yüksek derecede özerklik veya öz yönetim yeteneğine sahiptirler. Dahası, çevreleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurarlar, kişilerarası ilişkilerde daha anlayışlıdır ve kendi dünyalarındaki insanlara olumlu bir bakış açısına sahiptirler (Robitschek ve Keyes, 2009; Robitschek, 1998). Lisede kariyer seçimi gibi önemli kararlar almak zorunda kalan öğrenciler, anlamlı bir yaşam için bireysel gelişim inisiyatifi ve bağımsızlığını geliştirmek için önemli adımlar atmaktadırlar (Stevic ve Ward, 2008).

Bireysel inisiyatif girişimi, terapi sürecinde faydalı olabilir, çünkü bu yaklaşım, müşterinin şu anda yaşadığı süreçlere ve danışma sürecinde elde edilebilecek kazanımlara odaklanır (Robitschek, 1998). Danışmanlık bağlamında, bir danışman, stajyer bir danışanın bireysel inisiyatif girişim düzeyini değerlendirebilir ve kişisel gelişimi desteklemek amacıyla bir araç olarak kullanabilir. Ayrıca, bireysel inisiyatif girişim düzeyini değerlendirmek, denetçilerin, terapistlerin ve müşterilerin gelişim için hangi alanlara odaklanmaları gerektiğini, bireysel gelişim hedeflerini nasıl ulaşabileceklerini ve bireysel gelişimin elde edilebileceği oranını daha kolay belirlemelerine yardımcı olur (Robitschek vd., 2002).

Bireysel inisiyatif girişimi ölçeği, bireylerin yeni görevlere veya yaşamlarındaki zorluklara yönelik gelişmeye odaklanmış bir yaklaşımı ne kadar benimsediklerini değerlendirmek için kullanışlı bir ölçü olabilir (Robitschek, 1998). Bunun yanı sıra, bireysel inisiyatif girişimi ölçeği, bir danışmanlık programına katılmak isteyen öğrencilerin seçiminde yardımcı olabilir (Agostinelli, 2005).

Robitschek’in (1998) çalışması, iç kontrol ve atılganlık ile bireysel inisiyatif girişimi arasında olumlu bir ilişki bulurken, dış kontrol odaklığı ile olumsuz bir ilişki saptamıştır. Bireysel inisiyatif girişimi, bilinçli ve amaca yönelik gelişimle pozitif bir şekilde ilişkilendirilirken, bilinçsiz ve maksatlı gelişimle olumsuz ilişkilidir. Bireysel gelişim inisiyatiline odaklanma, olumlu eşitlikçi cinsiyet rolleri, risk alma eğilimi, bireyin genel etkinlik ve psikolojik durumu ile duygusal ve sosyal refahın çok yönlü olması ile ilişkilendirilir (Ogunyemi ve Mabekoje, 2007; Robitschek, 1998). Brink’in (2008) çalışmasında, bireysel gelişim girişimi ile yaşam doyumu arasında olumlu bir ilişki belirlenmiştir. Robitschek ve Cook’un (1999) araştırmasına göre, yüksek düzeyde bireysel gelişim girişimine sahip üniversite öğrencilerinin çevre araştırmalarına katılma ve daha belirgin bir mesleki kimliğe sahip olma olasılığı daha yüksektir.

Ayrıca günümüzde, kuruluşların yalnızca iş tanımında belirtilen görevleri yerine getirmesi yeterli değildir. Organizasyon içindeki çalışanların beklenenden fazla iş davranışı yapmaları beklenmektedir. Bu durum, çalışanların kendi sorumluluklarını üstlenmelerini ve gerektiğinde harekete geçmelerini gerektirir. Başka bir deyişle, çalışanın inisiyatif alabilme yeteneği, bugün çalışanlardan beklenen davranışlar arasındadır.

Bu nedenle inisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin incelenmesi araştırmanın temel amacıdır. Bu yolla inisiyatif alma becerisinin önemi ve bu becerinin kazandırılmasına yönelik çalışmaların incelenmesinin yapılacak araştırmalara katkı sağlaması ve hangi boyutlarda ne derece çalışıldığının bilinmesi adına katkı sağlayacağı düşünüldüğünden çalışma önem arz etmektedir.

İnisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada araştırma problemini “İnisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin içerikleri nelerdir? sorusu oluşturmaktadır. Bu soruya cevap alabilmek için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır. İnisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada araştırma problemini “İnisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin içerikleri nelerdir? sorusu oluşturmaktadır. Bu soruya cevap alabilmek için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır.

1. İnisiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

2. İnişiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
3. İnişiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin amaçlarına göre dağılımı nasıldır?
4. İnişiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
5. İnişiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin örneklem seçimlerine göre dağılımı nasıldır?
6. İnişiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin veri toplama yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?
7. İnişiyatif alma becerisi konusunda Türkiye’de şimdiye kadar yapılan tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

## YÖNTEM

### Araştırmanın Modeli

Türkiye’de 2012-2023 yılları arasında yılları arasında yapılan tezlerin incelenmesi amacı doğrultusunda araştırmada doküman analizi tercih edilmiştir (Büyüköztürk, vd., 2009). Bu amaçla nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yapılmıştır.

### Çalışma Materyali

Çalışmada 2012-2023 yılları arasında yapılan inisiyatif alma becerisine yönelik tezler örnekleme oluşturmaktadır. Araştırmaya Yükseköğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezine kayıtlı bulunan 10 adet tez dâhil edilmiştir.

### Verilerin toplanması

Çalışma kapsamında YÖK ün resmi internet sayfasında yer alan tez merkezinden inisiyatif alma sözcüğü kapsamında arama yapılarak 10 adet teze ulaşılmıştır. Ulaşılan tezler bilgisayar ortamına indirilmiştir. Tek tek tezlerin hepsinin ulaşılabilir olup olmadığı kontrol edilmiştir. Ulaşılabilir olmayan tez olmadığı görülmüştür. Tez merkezinde inisiyatif alma becerisi kapsamında 2012 yılı öncesinde herhangi bir tez olmadığı görülmüştür.

### Verilerin analizi

Araştırmaya konu olan inisiyatif alma becerisine yönelik ulaşılan tezler araştırma soruları kapsamında hazırlanan Tez inceleme Formu kullanılarak tek tek incelenmiştir. Bu kapsamda tezlerin, yıllara, üniversitelere, seçilen örneklem türlerine, kullanılan yöntemlerine, veri toplama ve analiz şekillerine göre dağılımları tablolar hâlinde sunulmuştur.

## BULGULAR

Araştırmada incelenen çalışmalara ait bulgular, araştırma problemleri doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

**Tablo 1: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı**

Tezler	2012	2018	2019	2021	2022	2023
T1	X					
T2		X				
T3			X			
T4			X			
T5			X			
T6			X			
T7			X			
T8				X		
T9					X	
T10						X

İncelemeler sonucunda son 10 yılda en fazla tezin 2019 yılında (f: 5) yazıldığı görülmektedir. 2012, 2018, 2021, 2022 ve 2023 yıllarında (f:1) birer adet tez yazıldığı görülmektedir.

**Tablo 2:** Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Tezler
Pamukkale Üniversitesi	T10
Akdeniz Üniversitesi	T9
İstanbul Ticaret Üniversitesi	T8
Trakya Üniversitesi	T3
Yıldız Teknik Üniversitesi	T4
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	T5
Gazi Üniversitesi	T6, T2
Selçuk Üniversitesi	T7
Ankara Üniversitesi	T1

İncelemeler sonucunda son 10 yılda en fazla tezin (f:2) Gazi Üniversitesi’nde yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında Pamukkale Üniversitesi (f:1), Akdeniz Üniversitesi (f:1), İstanbul Ticaret Üniversitesi (f:1), Trakya Üniversitesi (f:1), Yıldız Teknik Üniversitesi (f:1), Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (f:1), Selçuk Üniversitesi (f:1) ve Ankara Üniversitesi’nde (f:1) de tezler yazılmıştır.

**Tablo 3:** Tezlerin Amaca Göre Dağılımları

Tezler	Amaç
T1	Okul yöneticilerinin kişisel inisiyatif alma durumlarını araştırmak
T2	Öğretmenlerin inisiyatif alma becerilerinin öğretmen liderliği ile ilişkisini belirlemek.
T3	Müdürlerin benlik saygısı düzeyleri ile kişisel inisiyatif alma becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek.
T4	Okul müdürlerinin kuantum liderlik davranışları ile öğretmenlerin inisiyatif alma becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek.
T5	Okul müdürlerinin inisiyatif alma becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek.
T6	Öğretmenlerin mesleki becerileri ile inisiyatif alma arasındaki ilişkiyi incelemek.
T7	Okul müdürlerinin kişisel inisiyatif alma becerilerinin motivasyona etkisini incelemek.
T8	Erasmus+ Değişim Programının, inisiyatif alma becerileri üzerindeki etkisini incelemek.
T9	Belirsizlik yönetiminin inisiyatif alma becerisi üzerindeki etkisini analiz etmek.
T10	Sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımını kullanarak öğrencilerin TYÇ kapsamındaki sosyal yetkinliklerini, inisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliklerini geliştirmeye etkisini incelemek.

Son on yılda inisiyatif alma becerisi üzerine yapılan tezlerde, Okul yöneticilerinin kişisel inisiyatif alma durumlarını araştırmak, öğretmenlerin inisiyatif alma becerilerinin öğretmen liderliği ile ilişkisini belirlemek, müdürlerin benlik saygısı düzeyleri ile kişisel inisiyatif alma becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek, okul müdürlerinin kuantum liderlik davranışları ile öğretmenlerin inisiyatif alma becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek, okul müdürlerinin inisiyatif alma becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek, öğretmenlerin mesleki becerileri ile inisiyatif alma arasındaki ilişkiyi incelemek, okul müdürlerinin kişisel inisiyatif alma becerilerinin motivasyona etkisini incelemek, Erasmus+ Değişim Programının, inisiyatif alma becerileri üzerindeki etkisini incelemek, belirsizlik yönetiminin inisiyatif alma becerisi üzerindeki etkisini analiz etmek, sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımını kullanarak öğrencilerin TYÇ kapsamındaki sosyal yetkinliklerini, inisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliklerini geliştirmeye etkisini incelemek amaçlanmıştır.

**Tablo 4:** Tezlerin Araştırma Desenlerine Yönelik Dağılımları

Tezler /Desenler	Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel yöntem	Açıklayıcı sıralı karma yöntem deseni	Nicel Araştırmalarda ilişkisel tarama modeli
T1	X		
T2		X	
T3			X
T4			X
T5			X
T6			X
T7			X
T8			X
T9			X
T10			X

Tezler incelendiğinde tezlerde en çok nicel araştırmalarda ilişkisel tarama modelinin (f:8) kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel yöntem (F:1) ve Açıklayıcı sıralı karma yöntem deseni (F:1) kullanılmıştır.

**Tablo 5:** Tezlerin araştırma örnekleme göre dağılımı

Tezler	Okul Müdürü	Müdür Yardımcısı	Öğretmen	Üniversite Öğrencisi	İlköğretim Öğrencisi
T1	X	X	X		
T2			X		
T3	X				
T4			X		
T5	X				
T6			X		
T7			X		
T8				X	
T9	X				
T10					X

İncelenen tezlerde örneklem gruplarını en çok okul müdürü (f:4) ve öğretmenler(f:4) oluşturmaktadır. Ayrıca müdür yardımcısı (f:1), üniversite öğrencileri (f:1) ve ilköğretim öğrencileri (f:1) de örneklem gruplarını oluşturmuştur. İlköğretim öğrencisi olarak 6. Sınıf öğrencileri seçilmiştir.

**Tablo 6:** Tezlerin Veri Toplama Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tezler	Nitel	Nicel
T1	Yarı yapılandırılmış Görüşme formu	Okul Müdürlerinin Yeterlik Algıları Ölçeği
T2		"Öğretmen Liderliği Ölçeği"(Beycioğlu ve Aslan 2010), "Öğrenen Örgütlerin Boyutları Ölçeği"(Marsick ve Watkins 1997), "Eğitim Örgütlerinde İnisiatif Alma Ölçeği"(Çakmak, Gündüz ve Korumaz 2015)
T3		"Arıcak Benlik Saygısı Ölçeği" (Arıcak1999), "Okul Müdürlerinde Kişisel İnisiatif Ölçme Aracı Okul Müdürü Formu"(Akın2012)





Tezler incelendiğinde en çok kullanılan veri analiz yöntemlerinin Aritmetik Ortalama(f:1), Standart Sapma (f:1), Varyans Analizleri (f:1), Regresyon Analizi (f:6), Korelasyon Analizi (f:4), Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) (f:8), T-Testi (f:8), Kruskal Wallis H Testi (f:1), Mann Whitney U Testi (f:1), Levene's Testi (f:2), Pearson Korelasyonu (f:4), Tema analizi (f:2), Betimsel İstatistikler (f:4), İçerik Analizi (f:2) olduğu görülmektedir. Verilerden anlaşıldığı üzere Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ve T-Testi en çok kullanılan istatistiksel yöntemlerdir.

### SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda inisiyatif alma becerisine yönelik tezlerin 2012 yılı öncesi yapılmadığı; 2012 yılı ile 2023 yılı arası 11 yıl boyunca 10 adet tez yapıldığı; bu tezlerden beş tanesinin 2019 yılında yazıldığı, diğer yıllarda ise birer adet tez çalışması yapıldığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda inisiyatif alma becerisine yönelik tezlerin Gazi üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nde tezler yazılmıştır. Tezlerden iki tanesi gazi üniversitesinde yazılmıştır. Diğer üniversitelerde birer tez yazılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre tezlerin genelde okul müdürlerinin becerilerini incelemek amacıyla yapıldığı görülmektedir. Tezlerin dışında alanyazın incelendiğinde Korumaz ve Tufan, 2020'nin "Ortaokul Yöneticilerinin Kuantum Liderlik Davranışları ile Öğretmenlerin İnisiyatif Alma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli araştırmasında, Sevil ve Bülbül 2019'un "Okul Yöneticilerinin Benlik Saygısı Düzeyleri İle Kişisel İnisiyatif Alma Durumları Arasındaki İlişki" isimli araştırmasında, Tekin 2019'in "Okul yöneticilerinin inisiyatif alma düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki" isimli araştırmasında okul yöneticilerinin inisiyatif alma becerileri konu edilmiştir. Buradan okul yöneticilerinin yönetim sürecinde inisiyatif alma beceri düzeylerinin vurgulandığı sonucuna ulaşılabılır.

Araştırma yöntemi olarak en çok nicel araştırmalarda ilişkisel tarama modeli seçildiği anlaşılmaktadır. Örneklem gruplarını en çok okul müdürü ve öğretmenler oluşturmaktadır. Ayrıca müdür yardımcısı, üniversite öğrencileri ve ilköğretim öğrencileri de örneklem gruplarını oluşturmuştur. İlköğretim öğrencisi olarak 6. Sınıf öğrencilerinin seçildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak nicel araştırma sürecinde kullanılan çeşitli ölçekler kullanıldığı, iki tezde yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerin incelenmesi sonucunda veri analiz şekillerinin nitel araştırmalarda içerik ve tema analizi olduğu, nicel araştırmalarda ise SPSS programı kullanılarak yapılan çeşitli istatistikler olduğu görülmüştür. Özellikle Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ve T-Testi en çok kullanılan istatistiksel yöntem olduğu göze çarpmaktadır.

Araştırmanın sonucundan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

1. İnisiyatif alma becerisinin geliştirilmesine dair hiçbir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu konuda uygulamalı çalışmalar yapılarak bu becerinin geliştirilmesine yönelik çalışılabilir.
2. Araştırma sonuçlarına göre tezlerin genelde okul müdürlerinin becerilerini incelemek amacıyla yapıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerin ebeveynlerin inisiyatif alma becerilerinin incelenmesine yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir.

### Yazarlık Katkısı

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hâle getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda (%20) katkı sağlamıştır.

### Etik Kurul Beyanı

Bu araştırmanın verileri, kaynak taramasına dayalı olarak toplandığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

### KAYNAKÇA

- Agostinelli, E. (2005). Counselor Trainee's Personal Development in Australia: The Relationship Between Personal Growth Initiative, Perceived Counselling Skills, and Perceived Personal Development, (Unpublished Doctoral Dissertation), The University of Toledo, Ohio.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4. Baskı). Ankara: PegemA Akademi.



- Csikszentmihalyi, M. & Seligman, M. E. (2000). Positive Psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.
- Dictionaries, O. (2011). Junior Illustrated Dictionary: Oxford Junior Illustrated Dictionary Hardback 2011 (Dictionaries). Oxford University Press.
- Frese, M. & Fay, D. (2001). The concept of personal initiative: Department of psychology University of Giessen. *Human Performance*, 14(1), 97-124.
- Geise, C. A. (2008). Personal Growth and Personality Development: Well-Being And Ego Development. (Unpublished Master’s Thesis), Columbia: The University of Missouri.
- Gillham, J. E. & Seligman, M. E. (1999). Footsteps On The Road To A Positive Psychology. *Behaviour Research And Therapy*, 37(1), S163.
- Hardin, E. E., Weigold, I. K., Robitschek, C. & Nixon, A. E. (2007). Self-Discrepancy And Distress: The Role Of Personal Growth. *Journal Of Counseling Psychology*, 0(54,) 86-92.
- Martin, H. M. (2009). Personal Growth Initiative As A Moderator of the Outcome of Expressive Writing Tasks: Test of A Matching Hypothesis, (Unpublished Master’s Thesis), University of Maryland, College Park: Maryland.
- Ogunyemi, A. O. & Mabekoje, S. O (2007). Self-Efficacy, Risk-Taking Behaviour and Mental Health As Predictors of Personal Growth Initiative University Undergraduates. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 5(2), 349– 362.
- Robitschek C., Ashton M. W., Spering C. C., Martinez M., Shotts G. C. & Murray D. (2009). Development of the Personal Growth Initiative Scale, II. Paper Presented At The First World Congress on Positive Psychology, Pennsylvania.
- Robitschek, C. & Cook, S. W. (1999). The Influence Of Personal Growth Initiative and Coping Styles on Career Exploration and Vocational Identity. *Journal of Vocational Behavior*, 54, 127-141.
- Robitschek, C. & Keyes, C. L. M. (2009). Keyes' Model Of Mental Health With Personal Growth Initiative As A Parsimonious Predictor. *Journal Of Counseling Psychology*, 56, 321-329.
- Robitschek, C. (1998). Personal Growth Initiative: The Construct And Its Measure. *Measurement and Evaluation in Counseling And Development*, 30, 183-198.
- Robitschek, C. (1999). Further Validation of the Personal Growth Initiative Scale. *Measurement and Evaluation In Counseling And Development*, 31, 197-210.
- Robitschek, C. (2002). Personal growth initiative: An Active Ingredient For Intentional Positive Change. Paper Presented At The 4th National Conference of Division 17 of the American Psychological Association. Houston, TX.
- Robitschek, C. (2003). Validity of Personal Growth Initiative Scale scores with A Mexican American college student population. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 496-502.
- Ryff, C. D. & Keyes C. L. (1995). The Structure Of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 719-727.
- Stevic, C. R. & Ward, R. M. (2008). Initiating Personal Growth: The Role of Recognition and Life Satisfaction on the Development of College Students. *Springer Science, Business Media B.V.*, 89, 523– 534.
- TDK. (2005). *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük*. Ankara.

